

Πρίσκοις, *Fragmenta*, απόσπασμα 8
(έκδ. F. Bornmann, *Prisci Panitae fragmenta*, Florence 1979)

Διατρίβοντι δέ μοι καὶ περιπάτους ποιουμένῳ πρὸ
τοῦ περιβόλου τῶν οἰκημάτων προσελθὼν τις, ὃν βάρ-
βαρον ἐκ τῆς Σκυθικῆς ᾤθηεν εἶναι στολῆς, Ἑλληνικῇ (460)
ἀσπάζεται με φωνῇ, χαῖρε προσειπὼν, ὥστε με θαυμάζειν
ὅτι γε δὴ ἑλληνίζει Σκύθης ἀνὴρ. ξύγκλυδες γὰρ ὄντες
πρὸς τῇ σφετέρᾳ βαρβάρῳ γλώσσει ζηλοῦσιν ἢ τὴν Οὐννων
ἢ τὴν Γότθων ἢ καὶ τὴν Αὐσονίων, ὅσοις αὐτῶν πρὸς
Ῥωμαίους ἐπιμιξία· καὶ οὐ ῥαδίως τις σφῶν ἑλληνίζει τῇ (465)
φωνῇ, πλὴν ὧν ἀπήγαγον αἰχμαλώτων ἀπὸ τῆς Θρακίας καὶ
Ἰλλυρίδος παράλου. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν γνώριμοι τοῖς ἐν-
τυχάνουσιν ἐτύχχανον ἐκ τε τῶν διερρωγόντων ἐνδυ-
μάτων καὶ τοῦ αὐχμοῦ τῆς κεφαλῆς ὡς ἐς τὴν χεῖρονα
μεταπεσόντες τύχην· οὗτος δὲ τρυφῶντι ἐφ' ἑκείνῳ Σκύθῃ (470)
εὐεῖμων τε ὢν καὶ ἀποκειράμενος τὴν κεφαλὴν περιτρό-
χαλα. ἀντασπασάμενος δὲ ἀνηρώτων τίς ὢν καὶ πόθεν ἐς τὴν
βάρβαρον παρῆλθε γῆν καὶ βίον ἀναιρεῖται Σκυθικόν. ὁ
δὲ ἀπεκρίνατο ὅ τι βουλόμενος ταῦτα γινῶναι ἐσπούδακα. ἐγὼ
δὲ ἔφην αἰτίαν πολυπραγμοσύνης εἶναι μοι τὴν Ἑλλήνων (475)
φωνήν. τότε δὴ γελάσας ἔλεγε Γραικὸς μὲν εἶναι τὸ γέ-
νος, κατ' ἐμπορίαν δὲ εἰς τὸ Βιμινάκιον ἐληλυθέναι τὴν
πρὸς τῷ Ἰστροῦ ποταμῷ Μυσῶν πόλιν. πλεῖστον δὲ ἐν αὐτῇ
διατρίψαι χρόνον καὶ γυναῖκα γήμασθαι ζάπλουτον. τὴν @1
δὲ ἐντεῦθεν εὐπραγίαν ἐκδύσασθαι ὑπὸ τοῖς βαρβάροις τῆς (480)
πόλεως γενομένης, καὶ διὰ τὸν ὑπάρξαντα πλοῦτον αὐτῷ
Ὀνηγησίῳ ἐν τῇ τῶν λαφύρων προκριθῆναι διανομῇ·
τοὺς γὰρ ἀλόντας ἀπὸ τῶν εὐπόρων μετὰ τὸν Ἀττήλαν ἐκ-
κρίτους εἶχον οἱ τῶν Σκυθῶν λογάδες διὰ τὸ ἐπὶ πλείστοις
διατίθεσθαι. ἀριστεύσαντα δὲ ἐν ταῖς ὕστερον πρὸς Ῥω- (485)
μαίους μάχαις καὶ τὸ τῶν Ἀκατίρων ἔθνος, δόντα τῷ

βαρβάρῳ δεσπότῃ κατὰ τὸν παρὰ Σκύθαις νόμον τὰ κατὰ τὸν πόλεμον αὐτῷ κτηθέντα, ἐλευθερίας τυχεῖν. γυναῖκα δὲ γή-
μασθαι βάρβαρον, εἶναί τε αὐτῷ παῖδας · καὶ Ὀνηγησίῳ τρα-
πέζης κοινωνοῦντα ἀμείνονα τοῦ προτέρου τὸν παρόντα (490)
βίον ἡγεῖσθαι. τοὺς μὲν γὰρ παρὰ Σκύθαις μετὰ τὸν πό-
λεμον ἐν ἀπραγμοσύνῃ διατελεῖν, ἐκάστου τῶν παρόντων
ἀπολαύοντος καὶ οὐδαμῶς ἢ ὀλίγα ἐνοχλοῦντος ἢ ἐνοχλου-
μένου, τοὺς μὲντοι παρὰ Ῥωμαίοις ἐν μὲν πολέμῳ ῥαδίως
ἀναλίσκεσθαι εἰς ἑτέρους τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἔχοντας, (495)
ὥς πάντων διὰ τοὺς τυράννους μὴ χρωμένων ὄπλοις · καὶ τῶν
χρωμένων δὲ σφαλερωτέρα ἢ τῶν στρατηγῶν κακία μὴ
ὑφισταμένων τὸν πόλεμον. ἐν δὲ εἰρήνῃ ὀδυνηρότερα
ὑπάρχειν τὰ συμβαίνοντα τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κακῶν διὰ
τε τὴν βαρυτάτην εἰσπραξίν τῶν δασμῶν καὶ τὰς ἐκ τῶν πο- (500)
νηρῶν βλάβας, τῶν νόμων οὐ κατὰ πάντων κειμένων,
ἀλλὰ εἰ μὲν ὁ παραβαίνων τὸν θεσμόν τῶν πλουτούντων εἴη,
ἐπὶ τῆς ἀδικίας αὐτὸν μὴ διδόναι δίκας · εἰ δὲ πένης εἴη,
οὐκ ἐπιστάμενος χρῆσθαι πράγμασιν ὑπομένει τὴν ἀπὸ @1
τοῦ νόμου ζημίαν, εἴπερ μὴ πρὸ τῆς κρίσεως ἀπολείποι τὸν (505)
βίον, μακροῦ ἐπὶ ταῖς δίκαις παρατεινομένου χρόνου καὶ
πλείστων ἐκδαπανωμένων χρημάτων · ὅπερ τῶν πάντων
ἀνιαρότατον εἴη, ἐπὶ μισθῷ τῶν ἀπὸ τοῦ νόμου τυγχάνειν.
οὐδὲ γὰρ τῷ ἀδικουμένῳ τις δικαστήριον παραδώσει, εἰ
μὴ τι ἀργύριον τῷ τε δικαστῇ καὶ τοῖς ἐκείνῳ διακονου- (510)
μένοις κατάθοιτο. τοιαῦτα καὶ πλεῖστα ἕτερα προτιθέντος,
ὑπολαβὼν ἔφασκον πράως αὐτὸν καὶ τὰ ἐξ ἐμοῦ ἀκούειν. καὶ
δὴ ἔλεγον ὥς οἱ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας εὐρεταὶ σοφοὶ τε καὶ
ἀγαθοὶ ἄνδρες, ὥστε τὰ πράγματα τηνάλλως μὴ φέρε-
σθαι, τοὺς μὲν τῶν νόμων εἶναι φύλακας, τοὺς δὲ ποιεῖσθαι (515)
τῶν ὀπλῶν ἐπιμέλειαν ἔταξαν καὶ τὰς πολεμικὰς μελέ-
τας ἀσκεῖν, πρὸς μηδὲν ἕτερον ἐπαγομένους ἢ ὥστε εἶναι

πρὸς μάχην ἐτοίμους καὶ ὥς ἐπὶ τὴν συνήθη γυμνασίαν
θαρροῦντας ἐπὶ τὸν πόλεμον ἰέναι, προαναλωθέντος αὐτοῖς
διὰ τῆς μελέτης τοῦ φόβου · τοὺς δὲ προσκειμένους τῇ γεωρ- (520)
γία καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῆς γῆς ἑαυτοὺς τε καὶ τοὺς ὑπὲρ
σφῶν αὐτῶν ἀγωνιζομένους τρέφειν <ἔταξαν>, ἔταξαν <δὲ
καὶ> τὸ στρατιωτικὸν εἰσπραττομένους σιτηρέσιον · ἄλλους
δὲ τῶν ἀδικουμένων προνοεῖν, καὶ τοὺς μὲν τοῦ δικαίου προῖ-
στασθαι ὑπὲρ τῶν δι' ἀσθένειαν φύσεως μὴ οἴων τε ὄντων (525)
τὰ σφέτερα προῖσχεσθαι δίκαια, τοὺς δὲ δικάζοντας φυλάτ- @1
τειν ἅπερ ὁ νόμος βούλεται · μὴ ἐστερῆσθαι δὲ φροντίδος
μηδὲ τῶν παραστάντων τοῖς δικασταῖς, ἀλλὰ κάκεινων εἶναι
τοὺς πρόνοιαν ποιησομένους, ὅπως τοῦ τε δικαίου τεύξοιτο ὁ
τῆς τῶν δικαστῶν τυχὼν κρίσεως καὶ ὁ ἀδικεῖν νομισθεὶς μὴ (530)
εἰσπραχθεὶς πλέον ἢπερ ἡ δικαστικὴ βούλεται ψῆφος. εἰ
γὰρ μὴ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐν φροντίδι ποιούμενοι, ἐκ τῆς
αὐτῆς αἰτίας ἐτέρας δίκης ἐγένετο ἂν πρόφασις, ἢ τοῦ
νενικηκότος χαλεπώτερον ἐπεξιόντος, ἢ τοῦ τὴν χεῖρονα
ἀπενεγκαμένου τῇ ἀδίκῃ ἐπιμένοντος γνώμη. εἶναι δὲ καὶ (535)
τούτοις τεταγμένον ἀργύριον παρὰ τῶν τὰς δίκας ἀγωνι-
ζομένων, ὥς παρὰ τῶν γεωργῶν τοῖς ὀπλίταις. ἢ οὐχ ὅσιον
τὸν ἐπικουροῦντα τρέφειν καὶ τῆς εὐνοίας ἀμείβεσθαι;
ὥσπερ ἀγαθὸν ἵππεϊ μὲν ἢ τοῦ ἵππου κομιδὴ, ἀγαθὸν δὲ βου-
κόλῳ ἢ τῶν βοῶν καὶ θηρατῇ ἢ τῶν κυνῶν ἐπιμέλεια, καὶ (540)
τῶν ἄλλων ὧν πρὸς σφετέραν φυλακὴν τε καὶ ὠφέλειαν ἔχου-
σιν ἄνθρωποι, ὁπότε τὴν δαπάνην τὴν ἐπὶ τῇ δίκῃ γενομένην
ἀλόντες ἐκτίνουσιν, ἀνατιθέντες ἀδικία σφετέρᾳ καὶ οὐχ
ἐτέρῳ τὴν βλάβην. τὸν δὲ ἐπὶ ταῖς δίκαις μακρότερον, ἂν
οὕτω τύχοι, χρόνον τῆς τοῦ δικαίου προνοίας γίνεσθαι (545)
χάριν, ὥστε μὴ σχεδιάζοντας τοὺς δικαστὰς τῆς ἀκρι-
βείας διαμαρτεῖν λογιζομένους ἄμεινον εἶναι ὁπὲρ πέρας
ἐπιτεθῆναι δίκῃ ἢ ἐσπουδακότας μὴ μόνον ἄνθρωπον

ἀδικεῖν, ἀλλὰ εἰς <τὸν> τοῦ δικαίου εὐρετὴν θεὸν πλημμελεῖν.
κεῖσθαι δὲ τοὺς νόμους κατὰ πάντων, ὥστε αὐτοῖς καὶ βα- (550)
σιλέα πείθεσθαι, καὶ οὐχ, ὃ τῇ αὐτοῦ ἔνεστι κατηγορία, ὅτι @1
γε δὴ οἱ εὐποροὶ τοὺς πένητας ἀκινδύνως βιάζονται, εἰ μὴ
γε διαλαθὼν τις φύγοι τὴν δίκην. ὅπερ οὐκ ἐπὶ τῶν πλου-
σίων, ἀλλὰ καὶ πενήτων εὗροι τις ἄν · πλημμελοῦντες γὰρ
οὐδὲ αὐτοὶ ἀπορία ἐλέγχων δοῖεν δίκας. καὶ τοῦτο παρὰ (555)
πᾶσι καὶ οὐ παρὰ Ῥωμαίοις μόνον συμβαῖνόν ἐστιν.
χάριν δὲ ὁμολογεῖν τῇ τύχῃ ἐπὶ τῇ αὐτῷ ὑπαρξάσῃ ἐλευ-
θερία, καὶ μὴ τῷ ἐπὶ πόλεμον ἐξάγοντι δεσπότῃ, ὥστε
αὐτὸν δι' ἀπειρίαν ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρεθῆναι ἢ
φεύγοντα ὑπὸ τοῦ κτησαμένου κολάζεσθαι. ἄμεινον δὲ (560)
καὶ τοῖς οἰκέταις διατελοῦσι Ῥωμαῖοι χρώμενοι. πατέρων
γὰρ ἢ διδασκάλων ἐς αὐτοὺς ἔργα ἐπιδεικνύοντες, ἐφ'
ὅ τῶν φαύλων ἀπεχομένους μετιέναι ἅπερ αὐτοῖς καλὰ νε-
νόμισται, σωφρονίζουσι σφᾶς ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν ὥσπερ
τοὺς οἰκείους παῖδας · οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αὐτοῖς θάνατον, ὥσπερ (565)
Σκύθαις, ἐπάγειν θέμις. ἐλευθερίας δὲ τρόποι παρ' αὐτοῖς
πλεῖστοι, ἦν οὐ μόνον περιόντες ἀλλὰ καὶ τελευτῶντες χαρί-
ζονται διατάττοντες κατὰ τῆς περιουσίας ὃν βούλονται
τρόπον, καὶ νόμος ἐστὶν ὅπερ ἕκαστος τελευτῶν περὶ τῶν
προσηκόντων βουλευσοίτο. καὶ ὃς δακρύσας ἔφη ὡς οἱ μὲν (570)
νόμοι καλοὶ καὶ ἡ πολιτεία Ῥωμαίων ἀγαθή, οἱ δὲ ἄρχον-
τες οὐχ ὅμοια τοῖς πάλαι φρονοῦντες αὐτὴν διαλυμαίνονται.
Ταῦτα διαλεγόμενων ἡμῶν, προσελθὼν τις τῶν ἑνδοθεν
ἀνοίγει τὰς θύρας τοῦ περιβόλου....